

Öğretmenlerin Bakış Açısıyla Eğitim – Öğretim Sorunları: Bismil İlçesi Örneği¹

Problems of Education And Teaching Through Teachers' Perspectives: The Case of Bismil District

Kasım Karataş, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, kasimkaratas@outlook.com
Sait Çakan, MEB, Çınar Yıllarca Halkbank Şehit Haşım Türkoğlu İlkokulu, saitcakan@gmail.com

Öz. Öğretmenlerin bakış açısıyla eğitim – öğretim sürecinde yaşanan sorunların belirlenerek ortaya konulması, sorunlara çözümler üretebilmenin öncelikli şartıdır. Bu amaçla öğretmenlerin eğitim öğretim sürecinde yaşadıkları veya öngördükleri sorunlar belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda betimsel araştırma yaklaşımı benimsenerek Diyarbakır ili Bismil İlçesi'nde çeşitli kademe ve branşlarda görev yapan 42'si kadın 63'ü erkek toplam 105 öğretmenden açık uçlu sorulardan oluşan anket formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. Elde edilen veriler tümevarımsal içerik analiziyle analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular öğretmen, okul ve öğrenme-öğretme, öğrenci, ailesel ve sosyal sorunlar, yönetsel olarak temalandırılmıştır. Buna göre öğretmenler, eğitim sürecinin ve bileşenlerinin farklı boyutlarında çözüm bekleyen eğitim ve öğretim sorunlarının bulunduğunu ifade etmektedirler. Bu bağlamda niteliği ve kaynağı ne olursa olsun, öğretmenlerce dile getirilen her bir sorun eğitim sürecini etkilemekte ve bu sorunlar çözüm beklemektedir. Bu sorunların ihmal edilmesi durumu, zamanla farklı sorunların ortaya çıkmasına neden olmakta ve sorunların yerleşik bir hale gelmesine neden olmaktadır. Sonuç olarak eğitim – öğretim sürecini sekteye uğratan sorunların yetkililerce çözüm odaklı yaklaşımlarla giderilmesi gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Eğitim sorunları, Öğretim Sorunları, Öğretmen, Diyarbakır

Abstract. It is a prerequisite to determine the problems of teachers experienced in the educational process in terms of their perspective and to produce solutions to these problems. In this research, it was aimed to examine the problems experienced in the education and teaching process in terms of teachers' perspective. For this purpose, a descriptive research approach was adopted and data were collected through open-ended questionnaires from a total of 105 teachers, 42 males and 63 females, working at various levels and branches in Bismil District, in Diyarbakır province. The obtained data were analyzed by inductive content analysis. The findings were categorized as; teacher, school and learning-teaching, student, familial and social, administrative problems. According to this, teachers express the problems of education and training which are waiting for solutions in different dimensions of the education process and its components. In this context, regardless of the content and source, every problem expressed by the teachers affects the educational process and these problems are waiting solution. Neglecting these problems causes to emerge different problems over time and becomes established. It is necessary to solve the problematic issues that are affecting the education - teaching process with approaches of solution - oriented by decision makers.

Keywords: Education problems, Teaching problems, Teacher, Diyarbakır

¹ Bu çalışma 11 - 14 Mayıs 2017 tarihleri arasında Ordu Üniversitesi'nde düzenlenen IX. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

SUMMARY

Introduction

The educational process is a long-term marathon. In terms of the students it is considered that being problem-free and having quality in this process depend on the unity of the educational components. In another saying; everything from the educational goals and policies of the country to the educational stakeholders, the quality of the teachers, to the physical structure of the schools where the programs are implemented, are affecting the educational process. Teachers from these components are in a position to give life to the academic process and have a very important place in the education system.

Problems vary according to the characteristics of the settlements where the teachers work; In other words, the problems of the teachers working in the city centers and the teachers working in the villages or rural areas are different (Taşkaya, Turhan & Yetkin, 2015). It is known that geographical, demographic, economic and sociocultural disadvantages especially in rural areas affect rural education negatively. Significant differences between living standards in urban areas and rural standards often appear to be negative or problematic for teachers (Palavan & Donuk, 2015). In particular, the educational opportunities in the eastern regions of our country are currently more limited than in other regions, and therefore the higher education burden in these regions poses a serious problem for equality of opportunity in accessible quality education (Eğitim Bir-Sen, 2016). With this research it is aimed to define the problems experienced in the education process of the teachers working in the east, to raise awareness in the authorities regarding the solution of the problems and to serve to increase the quality of academic process. It is also thought that the results of the research carried out for this purpose will contribute to the related literature and help teachers and prospective teachers to have information about the problems they may encounter while working in the eastern regions and to act in a prepared and conscious manner in this regard.

Method

In this research, "descriptive research model" was adopted because teachers aimed to describe the problems of education and teaching they experienced. The study group of the research is composed of a total of 105 teachers working in Bismil district in Diyarbakır province in 2016 - 2017 academic year. 42 of them are women and 63 men. The study group was identified by means of easily accessible sampling from purposeful sampling methods. Researchers can choose to provide important information about critical situations (Patton, 2014), with readily available sampling, availability to work, and easy and fast data availability. An open-ended questionnaire was used as a means of collecting data in order to learn the problems of education and teaching experienced by the teachers who participated in the research. The form consists of two parts and the first part includes the gender, branch, level of teaching, place of work (district center, town or village), and working time information of the teachers participating in the research. In the second part, teachers were asked to list the problems that they have lived or foreseen about students, the school infrastructure the parents, academic materials and stakeholders. It took 10-20 minutes for participants to response open-ended questionnaire. Data analysis methods were used to analyze the collected data. Collected data was analyzed by inductive content analysis method.

Results

Findings obtained within the context of the research are titled as themes and presented in this section. The findings are themed in five headings; (1) teacher, (2) school and learning-teaching environment, (3) student, (4) familial and social problems, (5) management. Teachers who participated in the research had the most problems they expressed in the context of "Teacher"; the difficulties that teachers have in arriving the school, the uncertainty of the teaching staff and the changes of teachers during the year, the inadequate number of teachers and the employment of temporary teachers, the professional inadequacy of teachers and the inability to update themselves. The most frequently expressed and noteworthy problems with regard to

school and learning - teaching process; the lack of physical structure of schools as classrooms, the environmental regulation of schools not being made according to the needs of children, the need for maintenance and repair of schools and the crowded class. In addition, lack of material during the course and inadequacy of textbooks in terms of quantity and quality, internet and technologically inadequacies are the reasons that cause the education and teaching process. The most expressed problems by the teachers about students are; being near of some schools to the military in terms of their position, lack of motivation and cognitive infrastructures of the students, difficulties in carrying the students to school, domestic violence and social / political events. Besides, teachers point out that students have difficulty in understanding and using Turkish language in the process of learning - teaching because their mother tongue is a language other than Turkish, and that students are inclined to violence and that absenteeism is a problem in education - teaching process. In the context of the teachers' "familial and social problems"; families being indifferent and insensitive to their children is expressed as the most frequently and waiting for solution. In addition, it is expressed as the problems that the students are exposed to domestic violence, the inadequacy of the level of the parents' education and the efficiency of the education process that the child cannot get out of school. However, due to the district conditions, the inadequacy of social facilities for teachers and students, the living security problems and the political problems are expressed as teachers' problems. Finally, at the beginning of the problems expressed by the teachers in the context of administrative problems are; the difficulties arising from the communication between the administrator and the teacher and the lack of cooperation. In addition, unregulated arbitrary implementations of managers and the inability to operate adequate inspecting mechanisms are expressed as problems affecting the education and teaching process.

Discussion and Conclusion

As a result, when the educational problems are systemic, or are thought to be linked to each other, the authorities need to focus primarily on the problems that are waiting to be solved. At this point, the academic activities can be carried out efficiently without being subject to the conditions; using the initiative of the relevant authorities in the problem-solving authority or the authorities to the last; it is believed that it depends on the cooperation between the education and teaching stakeholders and the support of senior managers. Otherwise, ignoring the current problems and leaving them unsolved will lead to the waste of many resources and the deepening and rooting of problems. On the other hand, in-depth interviews with teachers and administrators about how to address the most stressed and urgent solution to the problems of researchers and teachers can be achieved. In addition, quantitative researchers can be carried out by developing a measurement tool at the point of determining educational problems.

GİRİŞ

Öğrenciler ve öğretmenler açısından eğitim – öğretim sürecinin sorunsuz biçimde yürümesi ve nitelikli hale gelmesi, eğitim bileşenleri ile paydaşlarının uyumuna bağlı olduğu düşünülmektedir. Diğer bir deyişle; ülkenin eğitimsel hedef ve politikalarından eğitim paydaşlarına, öğretmenlerin kalitesinden programların uygulandığı okulların fiziksel yapısına kadar her şey eğitim sürecini etkilemektedir. Bu bileşenlerden öğretmenler; eğitim – öğretim sürecine hayat veren bir konumunda olup eğitim sisteminde çok önemli bir yer tutmaktadırlar.

Öğretmen öğrencilerine bilgiden yararlanmayı ve bilgiden yeni bilgiler elde etmeyi kılavuzlayan kişidir. Bu açıdan, bireyin ve toplumun biçimlendirilmesinde öğretmenlerin rolü açıktır. Bu doğrultuda, toplumsal değişimin güvencesini eğitim, eğitimin dayanağını ise öğretmen oluşturmaktadır (Özpinar & Sarpkaya, 2010). İyi yetişmiş nitelikli öğretmenler toplumun ilerlemesinde önemli görevler üstlenmektedirler (Sarpkaya, 2010). Bununla birlikte öğretmenler medeniyetin korunmasında, kültürün geliştirilip genç nesillere aktarılmasında, toplumun inanç ve değer yargılarının kuvvetlendirilmesinde, gelişme ve kalkınma bilincinin toplum şuuruna kazandırılmasında ve demokratik toplum düzeninin yerleşmesinde büyük bir sorumluluk taşımakta oldukları görülmektedir (Özyılmaz, 2013). Bu açıdan eğitim sisteminde öğretmenlerin sahip olduğu genel mesleki yeterlikleri, özel alan yeterlikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları çok önemli bir yer tutmaktadır.

Öğretmen öğrencilerinde bilgi ve becerilere yönelik ilgi ve istek uyandıran, onlara bilgiye ulaşma yollarını gösteren ve edindikleri bilgileri nasıl kullanacaklarını öğreten kişi olarak bilinmektedir. Ayrıca öğretmen toplumu okuyan, şekillendiren, yön veren ve kitleleri arkasından sürükleyen önemli aktörlerdendir (Başar & Doğan, 2015). Öğretmen, sadece görev yaptığı okul ve sınıf ortamında öğrencilerle değil, okul dışında veliler ve toplumla da iç içe olan kişidir. Dolayısıyla öğretmenin hizmet verdiği bölge ve toplumun kültürel yapısı, öğretmenden beklentileri de değiştirebilmektedir. Örnek olarak küçük bir köy ya da mezradaki bir öğretmen, o yer için köyün en önde gelen, en prestijli kişisi olup her şeyi bilen kişidir. Bununla birlikte öğretmen mezra, köy, kasaba ve şehir ayrımı yapılmaksızın nerede çalışırsa çalışsın, öğretmenlerin en çok etkileşim halinde oldukları kuşkusuz öğrencileridir. Öğretmenlerin bu kitle ile birliktelikleri ve ilişkileri, okul yaşamında ve sonrasında yıllarca sürebilmektedir (Çelikten-Şanal & Yeni, 2005). Öğretmen üzerinde taşıdığı bu sorumlulukları sorunsuz biçimde yerine getirmesi başta okul yöneticileri ve ebeveynler olmak üzere diğer eğitim paydaşlarından destek görmesine bağlı olduğu düşünülmektedir. Çünkü öğretmenlerin mesleki alanda yapacağı hatalar, uzun vadede toplumun yarınını olumsuz etkileyeceği; bu nedenle öğretmenlerin ihtiyaç duydukları konularda onlara mesleki yardım sunulması ve destek sağlanması gerekli görülmektedir (Gökçe, 2013). Dolayısıyla öğretmenin eğitim sürecinde verimliliğinin artması ve performansının üst düzeye çıkması, eğitim bileşenlerinin sorunsuz uyumu ve işlemlerine bağlıdır.

Öğretmenlerin mesleki hayatlarında karşılaştıkları bazı olumsuz durumlar mesleklerinin icrasını güçleştirmektedir. İlgili alanyazında bu sorunlar; okulun fiziki yapısı, çevrenin koşulları, sınıf yönetimi, öğrencilerin eğitim öğretime hazırbulunuşluk düzeyleri, paydaşlarla ve çevreyle ilişkiler, öğretmenlik mesleğinin toplum içindeki itibarını kaybetmesi, ilgili makamların öğretmen sorunlarına duyarsız kalması, görev yapılan yerdeki halkın ekonomik, sosyal ve kültürel yapısı, öğretmene yönelik politikaların tutarsızlığı, öğretmen üzerindeki veli ve toplum baskısı, öğretmenin gösterdiği gayretin veli ve toplum tarafından yeterince desteklenmemesi ve takdir edilmemesi, birleştirilmiş sınıflı okullarda yöneticilik ve öğreticilik görevi vb. olarak yer almaktadır (Aydın, 2009; Bilir, 2008; Celep, 2004; Çelikten-Şanal & Yeni, 2005; Dağlı & Han, 2017; Gündüz, 2000; Sağlam ve Sağlam, 2005; Tösten, Han & Ergül, 2016; Yazıcı, 2009;). Öğretmenlerin etkililiğini ve verimliliğini düşüren bu olumsuz durumlarla öğretmenlerin baş edebilmesi ve sorunları eğitim paydaşlarıyla birlikte işbirliğiyle çözebilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde bu olumsuz durumların aşılabilmesi, sorunların büyümesine ve eğitim sisteminin yapısının bozulmasına neden olabileceği öngörülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin görev yaptığı yerleşim yerlerinin özelliklerine göre sorunları da değişiklik göstermekte; diğer bir ifade ile şehir merkezlerinde görev yapan öğretmenler ile köy veya kırsalda görev yapan öğretmenlerin

sorunları farklılaşmaktadır (Taşkaya, Turhan & Yetkin, 2015). Özellikle kırsalda var olan coğrafi, demografik, ekonomik ve sosyokültürel dezavantajların, kırsaldaki eğitim – öğretim sürecinin olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir. Kentlerdeki yaşam standartları ile kırsaldaki standartlar arasında oldukça büyük farklılıklar çoğu zaman öğretmenlerin karşısına olumsuzluk ya da problem olarak çıkmaktadır (Palavan & Donuk, 2015).

Eğitim öğretimin etkililiği ve başarısı, bir anlamda eğitim sisteminin merkezinde görülen öğretmenlerin sorunlarının çözümüne bağlı olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmayla Türkiye'nin doğusunda görev yapan öğretmenlerin eğitim sürecinde yaşadıkları sorunları tanımlamak, sorunların çözümüne ilişkin yetkililerde farkındalık oluşturmak ve eğitim öğretim sürecinin niteliğinin artırılmasına hizmet etmek amaçlanmaktadır. Öğretmenlerin mesleki hayatlarında karşılaştığı olumsuz durumları belirlemek, yaşadıkları sorunları incelemek ve sorunların çözümüne ilişkin farkındalık oluşturmak mevcut sorunların çözülmesi noktasında son derece önemli görülmektedir. Bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilen araştırmanın sonuçları; ilgili alanyazına katkı sağlamakla birlikte ayrıca öğretmen ve öğretmen adaylarının doğu bölgelerinde görev yaparken karşılaşılabilecekleri sorunlara ilişkin bilgi sahibi olmaları noktasında yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada öğretmenlerin bakış açısıyla eğitim öğretim sorunlarının betimlemek amaçlandığından “betimsel araştırma” yaklaşımı benimsenmiştir. Betimsel araştırma, var olan bir olay/olguyu nicel veya nitel yünden betimleyen araştırma türüdür (McMillan & Schumacher, 2010).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2016 – 2017 eğitim – öğretim yılında Diyarbakır Bismil ilçesinde çalışan ve çeşitli branşlardan 42'si kadın 63'ü erkek olmak üzere toplam 105 öğretmen çalışma grubunu oluşturmaktadır. Çalışma grubundaki öğretmenlerin 83 ilçe merkezinde 17'si köyde olmak üzere; 36'sı ilkököl, 19'u ortaokul, 45'i ise lise düzeyinde görev yapmaktadırlar. Öğretmenlerin meslekte bulunma süreleri ise; 38'i 1-3 yıllık, 12'si 4-5 yıllık, 25'i 6-10 yıllık, 11'i 11-15 yıllık, 14'ü 16 yıl ve üstüdür. Diyarbakır'a bağlı yüzölçümü en büyük olan Bismil ilçesi etnik ve kültürel kimlik olarak kendileri Kürt olarak tanımlayanların yoğun olarak yaşadığı bir ilçe olup 122 Mahalle 87 mezrası bulunmaktadır. Yaklaşık 120.000 nüfusa sahip Bismil ilçesinde merkez ve köylerinde ilkököl, ortaokul ve ortaöğretim olarak toplam 146 okul ve 1.081 derslik vardır. Toplam öğrenci nüfusu 33.080 olup çeşitli branşlarda toplam 1.859 öğretmen bulunmaktadır (MEB Bismil İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2017). Türkiye'nin sosyolojik gerçekleri göz önünde bulundurulduğunda Bismil ilçesinin Türkiye'deki birçok ilçeye benzediği düşünülmekte, bu açıdan özellikle doğu ve güneydoğu bölgesindeki ilçe ve kırsal bölgelerde yaşanan eğitim öğretim sorunlarını görebilme noktasında araştırma bulgu ve sonuçlarının ipuçları sunacağı öngörülmektedir. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Araştırmacılar kolay ulaşılabilir örnekleme, çalışmalarına elverişlilik durumu, kolay ve hızlı veri sağlama durumları göz önünde bulundurarak tercih etseler de kritik durumlar hakkında önemli bilgilerin ortaya çıkmasını sağlayabilir (Patton, 2014).

Veri Toplama Aracı

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşadıkları eğitim öğretim sorunlarını öğrenebilmek amacıyla veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan anket kullanılmıştır. Açık uçlu anket formu, katılımcılardan sözlü olarak değil yazılı olarak görüşlerinin öğrenilmesinde kullanılmaktadır (Creswell, 2015). Açık uçlu sorulardan oluşan anket formunun geliştirilmesi sürecinde alandan uzman (eğitim bilimleri alanında çalışan) 4 öğretim elemanından görüş alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra son şekli verilen açık uçlu anket formu öğretmenlere uygulanmıştır. Form iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde

araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet, brans, öğretmenlik yaptığı düzey, çalıştığı yer (ilçe merkezi, belde veya köy), meslekteki çalışma süre bilgileri yer almaktadır. İkinci bölümde ise tek soruluk bir maddeye yer verilerek öğretmenlerden öğrenci, okul altyapısı, veli ilişkileri ve okul idaresi vb. eğitim – öğretim öğeleri ve paydaşları ile ilgili öngördükleri, deneyimledikleri veya yaşadıkları sorunları maddeler halinde listelemeleri istenmiştir. Katılımcıların açık uçlu anket formunu doldurmaları 10-20 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan nitel veriler tümevarımcı içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Tümevarımcı analiz yaklaşımıyla öğretmenlerden elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlendikten sonra verilerin kodlamasına geçilmiştir. Elde edilen verilerin anlamlı parçalara ayrılmasının ve veri birimlerine (cümlelere) dönüştürülmesinin ardından veriler, taslak kategoriler ve temalar şeklinde organize edilmiştir. Ayrıca veriler analiz edilirken ve bulgular raporlanırken sayısallaştırma yoluna gidilmiştir. Nitel verilerin sayısallaştırılmasındaki amaç; nesneliği yakalamak değil, verilerin yorumlanmasının adil biçimde yapılmasına ve temaların karşılaştırılmasına olanak tanınması (Yıldırım ve Şimşek, 2011) dolayısıyla veriler sayısallaştırılmış ve temalara ilişkin yüzdeler bilgisi verilmiştir.

Araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği

Bu araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini artırmak için uzman görüşünün alınması, veri analiz sürecinin açıklanması, nitel verilerinin sayısallaştırılması, çalışma grubunun nasıl seçildiğinin açıklanması, verilerin tutarlı bir şekilde yansıtılması gibi stratejiler izlenmiştir. Formlardan elde edilen veriler öncelikle bilgisayar ortamına aktarılarak birkaç defa okunmuş ve buna yönelik kodlamalar oluşturulmuştur. Ardından kodlar bir araya getirilerek, araştırma bulgularının ana hatlarını oluşturacak temalar oluşturulmuştur. Kodlar, temalar ve diğer tüm aşamalar kontrol edildikten sonra, nitel veri analizinde elde edilen sonuçların veri setini temsil edebilir düzeyde olması beklenmektedir (Poggenpoel ve Myburgh, 2003). Araştırmacılar nitel verilerin analizini yaparken kodlama ve temalandırma işlemlerine bireysel etkilerini yansıtılabilmektedir. Bu durumun aşılabilmesi noktasında farklı kodlayıcılar tarafından aynı veri setine ilişkin kodlama ve temalandırma yapılması, sonrasında kodlayıcılar arasındaki görüş birliği uyum yüzdesinin hesaplanması önerilmekte ve kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az % 80 olması beklenmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Bu çalışmada kodlayıcılar arası görüş birliği uyum yüzdesi %92 hesaplanmıştır. Ayrıca Merriam'a (2013) göre bir araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği önemli ölçüde araştırmacı etiğine bağlıdır. Bu bağlamda çalışmanın verileri toplanırken etik kurallara uygun tavır sergilenmiştir. Veriler açık uçlu anket formu aracılığıyla toplandığı için özellikle kişisel bilgilerin gizlenmesi, verilerin toplanması ve verilerin analizi sürecinde etik ilkelere özen gösterilmiştir. Araştırmaya gönüllü katılım göstermek isteyenlerle çalışılmış, katılımcılara herhangi bir baskı uygulanmamıştır. Elde edilen verilerin analizinde ve bulguların raporlanmasında nesnel bir yaklaşımla bilimsel kaygılardan ödün vermeden öğretmenlerin ifade ettikleri eğitim öğretim sorunlarının tamamı bütüncül bir çerçevede raporlanmıştır. Ayrıca veriler toplandıktan sonra varılan temel sonuçlara ilişkin araştırmaya katılan bireylerden katılımcı teyidi alınmıştır. Bu teyit sonrasında araştırmacıların belirlediği kategorilerin ve oluşturduğu yorumların, araştırılan sosyal gerçekliğin doğrularıyla örtüştüğü ve gerçeği yansıttığı dolayısıyla kuramsal gerçekliğin sağlandığı görülmüştür.

BULGULAR

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular temalar halinde başlıklandırılarak bu bölümde sunulmuştur. Söz konusu bulgular beş başlık halinde; (1) öğretmen, (2) okul ve öğrenme-öğretme, (3) öğrenci, (4) ailesel ve sosyal sorunlar, (5) yönetsel olarak temalandırılmıştır.

Öğretmenler ile ilgili yaşanan sorunlar

Bu tema altında öğretmenlerin eğitim öğretim sürecinde kendilerinin ve meslektaşlarının yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Tablo-1’de söz konusu sorunlara ilişkin alt temalar ve frekans bilgileri sunulmuştur.

Tablo 1. Öğretmenler ile ilgili yaşanan sorunlara ilişkin alt temalar ve frekans tablosu

Tema	Alt temalar	f	%
Öğretmenler ile ilgili yaşanan sorunlar	Öğretmenlerin okula ulaşım sağlamada yaşadıkları zorluklar	18	21,43
	Öğretmen kadrosunun belirsizliği ve yıl içerisinde değişmesi	17	20,24
	Öğretmen sayıca yetersiz olması ve ücretli öğretmen çalıştırılması	17	20,24
	Öğretmenin mesleki yetersizliği ve kendini güncelleyememesi	17	20,24
	Öğretmenlerin tarafsızlığını yitirerek siyasi kutuplaşmalara sebebiyet vermesi	5	5,95
	Batıdan gelen öğretmenlere karşı olumsuz bakış	3	3,57
	Öğretmenlik mesleğine yönelik saygının yitirilmesi	4	4,76
	Öğretmenin maddi sorunları/ek iş yapmaları	3	3,57

Tablo-1’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenler söz konusu bu tema bağlamında en çok dile getirdikleri sorunlar; öğretmenlerin okula ulaşım sağlamada yaşadıkları zorluklar, öğretmen kadrosunun belirsizliği ve yıl içerisinde değişmesi, öğretmenlerin sayıca yetersiz olması ve ücretli öğretmen çalıştırılması, öğretmenlerin mesleki yetersizliği ve kendini güncelleyememesi olarak belirtmektedirler.

Okul ve öğrenme – öğretme süreci ile ilgili sorunlar

Bu tema altında öğretmenlerin okul ve öğrenme – öğretme sürecinde yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Tablo-2’de söz konusu sorunlara ilişkin alt temalar ve frekans bilgileri sunulmuştur.

Tablo 2. Okul ve öğrenme – öğretme süreci ile ilgili yaşanan sorunlara ilişkin alt temalar ve frekans tablosu

Tema	Alt temalar	f	%
Okul ve öğrenme – öğretme süreci ile ilgili sorunlar	Okulların derslik olarak fiziki alt yapı yetersizliği ve sınıfların kalabalık olması	37	25,17
	Ders sürecinde yaşanan materyal eksiklikleri ile ders kitaplarının nicelik ve nitelik açısından yetersiz kalması	24	16,33
	Okullarda hizmetli ve temizlik elemanlarının yetersizliğine bağlı hijyen sorunu	18	12,24
	Okullara verilen mali desteğin yetersizliği	17	11,56
	İnternet ve teknolojik olarak yaşanan yetersizlik	9	6,12
	Okulun askeriye yakın olması nedeniyle silah atışlarının verdiği rahatsızlık	8	5,44
	Okullardaki çevre düzenlemesinin çocukların ihtiyaçlarına göre yapılmaması	7	4,76
	İkili öğretim	6	4,08
	Öğretimin sınav odaklı olması	5	3,40
	Okul öncesi eğitimde aıdat uygulaması sorunu	5	3,40
	Öğrencilere verilen cezalarının yaptırımlarının caydırıcı olmaması	4	2,72
	Okulların bakım ve onarım ihtiyacı	4	2,72
Öğretim programlarının uygulanamama sorunu	3	2,04	

Tablo 2’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenler okul ve öğrenme - öğretme süreci ile ilgili olarak en çok dile getirdikleri ve dikkat çekici sorunlar; okulların derslik olarak fiziki alt yapı yetersizliği, okullardaki çevre düzenlemesinin çocukların ihtiyaçlarına göre yapılmaması, okulların bakım ve onarım ihtiyacı ve sınıfların kalabalık olması şeklindedir. Ayrıca ders sürecinde yaşanan materyal eksiklikleri ile ders kitaplarının nicelik ve nitelik açısından yetersiz kalması, internet ve teknolojik olarak yaşanan yetersizliklerin eğitim öğretim sürecini sekteye uğratan sebepler olarak tanımlamaktadırlar. Bununla birlikte bazı okulların konumu itibariyle ilçede bulunan askeriye yakın olması nedeniyle silah atışlarının verdiği rahatsızlık dikkat çeken bir sorun olarak ifade edilmektedir.

Öğrenci ile ilgili sorunlar

Bu tema altında öğretmenlerin öğrenci ile ilgili yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Tablo-3'de söz konusu sorunlara ilişkin alt temalar ve frekans bilgileri sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrenci ile ilgili yaşanan sorunlara ilişkin alt temalar ve frekans tablosu

Tema	Alt temalar	f	%
Öğrenci ile ilgili sorunlar	Motivasyonlarının eksikliği ve bilişsel altyapısının olmaması	24	29,27
	Öğrencilerin okula ulaşım sağlamada yaşadıkları zorluklar	18	21,95
	Okullarda yetersiz beslenmesi	11	13,41
	Türkçeyi anlama ve kullanmada yaşadıkları zorluklar	7	8,54
	Aşırı şımartılmış olması	6	7,32
	Şiddet eğilimi içerisinde olması	5	6,10
	Okula devamsızlık	4	4,88
	Okula uyum sorunları	3	3,66
	Öğrencilerin okul sonrası çalıştırılması	2	2,44
	Madde bağımlılığı	2	2,44

Tablo-3'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenler öğrenciler ile ilgili olarak en çok dile getirdikleri sorunlar; öğrencilerin motivasyonlarının eksikliği ve bilişsel altyapılarının olmaması, okula ulaşım sağlamada yaşanan zorluklar, aile içi şiddet ve sosyal/siyasal olaylardan etkilenmeleri olarak ifade etmektedirler. Ayrıca öğretmenler öğrencilerin anadilleri Türkçe dışında farklı bir dil olduğu için öğrenme – öğretme sürecinde Türkçeyi anlama ve kullanmada zorluk yaşadıklarını, bununla birlikte öğrencilerin şiddet eğilimi içerisinde olması ve okula devamsızlık yapmaları eğitim – öğretim sürecinde yaşanan sorunlar olarak belirtmektedirler.

Ailesel ve Sosyal Sorunlar

Bu tema altında öğretmenlerin eğitim öğretim sürecinde ailesel ve sosyal sorunlara bağlı olarak yaşadıkları sorunlara yer verilmiştir. Tablo-4'de söz konusu sorunlara ilişkin alt temalar ve frekans bilgileri sunulmuştur.

Tablo 4: Ailesel ve sosyal sorunlara ilişkin alt temalar ve frekans tablosu

Tema	Alt temalar	f	%
Ailesel ve Sosyal Sorunlar	Ailelerin eğitim gören çocuklarına karşı ilgisiz olması ve duyarsız kalmaları	79	61,72
	Öğrencilerin aile içi şiddete maruz kalması	12	9,38
	Öğretmen ve öğrenciler için sosyal olanakların yetersizliği	10	7,81
	Güvenlik sorunu	8	6,25
	İlçede yaşanan siyasal sorunlar	6	4,69
	Velilerin eğitim öğretime sürekli müdahalesi	5	3,91
	Velilerin okul idaresine ve öğretmene hakaretimiz davranışları	3	2,34
	Velinin eğitim düzeyinin yetersizliği ve çocuğa gerekli desteğin okul dışında sağlanamaması	3	2,34
	Devletten beklentinin fazla olması ve itaatsizlik sorunu	2	1,56

Tablo 4'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenlerin ailesel ve sosyal sorunlar teması bağlamında; ailelerin eğitim gören çocuklarına karşı ilgisiz olması ve duyarsız kalmaları en çok dile getirilen ve çözüm bekleyen sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca öğrencilerin aile içi şiddete maruz kalması, velinin eğitim düzeyinin yetersizliği ve çocuğa gerekli desteğin okul dışında sağlanamaması eğitim sürecinin verimliliğini düşüren sorunlar olarak ifade edilmektedir. Bununla birlikte ilçe koşullarına bağlı olarak öğretmen ve öğrenciler için sosyal olanakların yetersizliği, yaşanan güvenlik sorunu ve siyasal sorunlar öğretmenlerce dile getirilen sorunlar olarak dile getirilmektedir.

Yönetsel Sorunlar

Bu tema altında öğretmenlerin eğitim öğretim sürecinde yaşadıkları yönetsel sorunlara yer verilmiştir. Tablo 5’de söz konusu sorunlara ilişkin alt temalar ve frekans bilgileri sunulmuştur.

Tablo 5: Yönetmelik sorunlarına ilişkin alt temalar ve frekans tablosu

Tema	Alt temalar	f	%
Yönetmelik sorunları	İdareci öğretmen arası iletişimden doğan sıkıntılar ve işbirliği sıkıntısı	12	40,00
	Yönetmelik dışında keyfi uygulamalar	6	20,00
	Denetim mekanizmasının işlememesi	5	16,67
	İdarecilerin liyakatsizliği	5	16,67
	İlçe yetkililerin adam kayırması	2	6,67

Tablo 5’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenler yönetsel sorunlar teması bağlamında dile getirdikleri sorunların başında; idareci ile öğretmen arası iletişimden doğan sıkıntılar ve işbirliği sağlanamaması gelmektedir. Ayrıca, yöneticilerin yönetmelik dışı keyfi uygulamaları ve yeterince teftiş mekanizmasının işletilememesi, eğitim öğretim sürecini etkileyen sorunlar olarak ifade edilmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada öğretmenlerin bakış açısıyla eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunlar belirlenmeye çalışılmış ve sonuç olarak öğretmen, okul ve öğrenme-öğretme, öğrenci, ailesel ve sosyal sorunlar, yönetsel olarak birçok açıdan sorun yaşadıkları görülmüştür. Her bir sorun eğitimin sistemik yapısı gereği farklı sorunları doğurmaktadır. Bu bağlamda niteliği ve kaynağı ne olursa olsun öğretmenlerce dile getirilen her bir sorun eğitim sürecini etkilemekte ve sorunlar çözüm beklemektedir. Bu bölümde öğretmenlerin dile getirdikleri her bir soruna ilişkin tartışma yapılması mümkün görünmemekte ve dolayısıyla bu sorunlardan en çok dile getirilen ve çözümü önem arz eden sorunların tartışması yapılmaktadır.

Öğretmenler ile ilgili alt temalarda öncelikle göze çarpan sorun, öğretmen kadrosunun belirsizliği ve yıl içerisinde öğretmenlerin sürekli değişmesidir. Bu durum eğitim – öğretim sürecinde ciddi sorunlara yol açmaktadır. Çünkü öğretmenin öğrenme öğretim sürecine hayat verdiği ve öğretim programının sınıf içerisinde uygulayıcısı olduğu düşünüldüğünde, hangi branştan olursa olsun öğretmenin öğretim programını öğrencilerine kesintisiz bir şekilde sürekli ve devamlı olarak uygulaması gereklidir. Gürbüzürk’e (1990) göre eğitimde niteliğin ve öğrencinin başarısının sağlanması, öğretim programının gerekliliklerinin zamanında yerine getirilmesi ve uygulanmasına bağlıdır. Bunun için öğretmenlerin mazeretsiz bir şekilde eğitim yılı içerisinde herhangi bir yere görev yeri değişikliği düşünmeden öğrencilerine hizmet vermesi gerekmektedir. Diğer taraftan öğretmen sirkülasyonunun doğu ve güneydoğu bölgelerinde sıkça yaşanmakta olduğu bilinmektedir. İsteğe bağlı olarak veya özür grubundan yer değiştirme usulü ile iller arası tayin olan öğretmenler genellikle, ekseriyeti doğu bölgelerinde bulunan görece az gelişmiş illerdeki okullardan ayrılmakta ve görece daha gelişmiş olan illerdeki okullara gelmekte, daha sonrasında az gelişmiş bölgelerdeki okullarda oluşan ihtiyaçlar atama yolu ile yeni öğretmenlerle kapatılmaktadır (Özoğlu, 2015). Dolayısıyla sürekli öğretmen değişikliğine maruz kalan öğrencilerin de akademik ve duyuşsal olarak sorunlar yaşamaları kaçınılmazdır. Nitekim Salman (2015) araştırmasında sık sık öğretmen değiştirmekten kaynaklı doğudaki öğrencilerin akademik anlamda mağduriyet yaşadıklarını söylemektedir. Diğer taraftan göreve yeni başlayan öğretmenlerin görev yaptıkları yerleri tanımadıkları, dil sorunu yaşadıkları, halkla iletişime geçemedikleri ve kültürüne uyum sağlamada sıkıntı çektikleri için olumsuz ruh haline girdikleri belirlenmiştir (Akbaşlı ve Meydan, 2009; Yıldız, 2011). Dolayısıyla bu kültürel çatışma durumu da öğretmenlerin görev yeri değişikliği istemesinin nedenlerinden biri olarak görülmektedir. Bu mağduriyetlerin oluşmaması noktasında öğretmenleri psikolojik ve sosyolojik olarak görev yaptıkları yere bağlayacak, onlarda olumlu duyguların gelişmesine sebep olacak düzenlemelerin gerçekleştirilmesi öncelikli politikalar arasında ele alınmalıdır (TEDMEM, 2014). Diğer taraftan

öğretmenlerin dile getirdikleri bir diğer sorun, meslektaşlarının kendilerini meslekte güncelleyememeleri ve meslek dışı maddi gelir getirici işlerle uğraşmaları eğitim öğretim sürecinde nitelik sorunu oluşturan bir olgu olarak görmektedirler. Doğan (2014) öğretmenlerin sürekli olarak mesleki formasyon bilgilerini geliştirmelerini, fakat ülkemizdeki öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun bu tür bir önceliği olmadığını, alanlarını ve alanlarındaki değişimleri izlemedikleri gibi kendilerini yenileyecek kültürel yoğunlaşma, istek ve girişimleri de göstermediklerini ifade etmektedir. Bu durum öğretmenin nitelik sorunu doğurmakta eğitim öğretim sürecini verimini düşürmektedir. Nitekim Altun (2009) yapmış olduğu araştırmada öğretmenlerin kendilerini geliştirmemelerinin eğitime önem vermemelerinin bir sonucu olduğunu dolayısıyla öğrencilerin başarısızlıklarına sebep olduklarını dile getirmektedir. Öğrencilerin akademik başarılarının belirlenmesinde öğretmenlerin niteliklerinin anahtar bir role sahip olduğu düşünüldüğünde (Darling-Hammond, 2000; Kavak, Aydın, Akbaba-Altun, 2007) öğretmen nitelikleri eğitim öğretimin başarısı veya başarısızlığında belirleyici bir durum olduğu açıktır. Ayrıca bu araştırmada elde edilen önemli bir bulgu; öğrencilerin öğrenmeye ve okula ilişkin motivasyonlarının eksik olması ve bilişsel alt yapılarının olmamasıdır. Dolayısıyla bir sorun diğer bir sorunun ortaya çıkmasına neden olabilmekte; söz konusu öğretmen değişimlerinin sık yaşanması ve öğretmen niteliğinin düşük olması, öğrencide motivasyonel ve akademik olarak sorunların çıkmasını tetikleyebilmektedir.

Okul ve öğrenme - öğretme süreci ile ilgili sorunlar alt temaları bağlamında öğretmenlere göre eğitim öğretim sürecinde yaşadıkları diğer sorunlar; eğitim öğretim faaliyetleri için gerekli olan fiziki alt yapı, donanım ve materyal eksiklikleri, aynı şekilde okullara verilen mali desteğin yetersizliği ile teknolojik olarak yaşanan yetersizliktir. Bu eksiklikler ve yetersizlikler; eğitim - öğretim sürecini doğrudan etkileyen durumlar olarak görülmektedir. Alanyazında farklı yıllarda yapılan araştırmalarda da bu durum dile getirilmekte; okulların hem fiziki açıdan hem de araç-gereç açısından yetersiz kaldığı; bu durumun ise eğitim - öğretim sürecini etkilediği dolayısıyla öğrencinin istendik davranışları gösterememesine neden olduğu belirlenmiştir (Şekerci, 2000; Gedikoğlu, 2005; Fidan, 2008; Altun, 2009; Özpınar ve Sarpkaya, 2010; Taşkaya, Turhan ve Yetkin, 2015). Bu durum bağlamında söz konusu sorunun yıllar boyu aşılabilmesi sorunu kronik hale getirmekte, eğitim - öğretimin başarıya ulaşabilmesinde ciddi bir risk teşkil etmektedir. Diğer taraftan öğretmenler hem kendilerinin hem de öğrencilerin okula ulaşım sağlamada yaşadıkları zorlukları da eğitim öğretim sürecini olumsuz yönden etkileyen bir durum olarak kabul etmektedirler. Bu bulgu alanyazında yapılan diğer araştırmalarla (Sarpkaya, 2007; Özpınar ve Sarpkaya, 2010; Yurdabakan ve Tektaş, 2013) örtüştüğü görülmektedir. Ulaşım sorunu bugün de eğitimin önemli sorunlarından birisi olmaya devam etmektedir. Ulaşım ağlarının giderek çeşitlenmesi ve ulaşım vasıtalarının modernleşmesine rağmen, öğretmenler ve öğrencilerin buldukları yerden uzaklardaki okullara gitmek zorunda kalmaları, okul ulaşımını bir sorun haline getirmektedir (Şimşek, 2010). Diğer taraftan öğretmen ve öğrencilerin okula ulaşımında yaşanan sorunlar eğitsel bir sorunun ötesinde can güvenliği yönünden de önem göstermekte ve çözülmeyi bekleyen önemli bir sorun olarak görülmektedir. Çünkü ulaşımın rahat olması ve ulaşım süresinin kısılması hem öğrenciyi hem öğretmeni fiziksel ve psikolojik olarak olumlu yönde etkileyecek, okula ve öğrenmeye ilişkin motivasyonları artacaktır.

Ailesel ve sosyal tema bağlamında araştırmada elde edilen önemli bir bulgu ise; öğrencilerin aile içi şiddete maruz kalması durumudur. Çocukların ev içinde gördükleri şiddet türlerinin başında duygusal şiddetin, fiziksel şiddetin ve ihmal edilme yaşantısının bulunduğu, bunu çocukların ev içi şiddete tanıklık etmeleri ile çocukların ev içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet yaşantılarının izlediği görülmektedir (Cankur ve diğ., 2014). Aile içi şiddetten ise en fazla çocuklar fiziksel ve duygusal olarak etkilenmektedirler (Lök, Başoğlu ve Öncel, 2016). Ayrıca çocuklarda içine kapanma, korkular taşıma, iletişim sorunları yaşama, okul yaşamında başarısızlık, arkadaşlarının ailesiyle ilgili sorular sormalarından çekindiği için okula bile gitmek istememe olarak kendini göstermektedir (Kardam ve Yüksel 2010). Bununla birlikte şiddet içeren evlerde büyüyen gençler, madde kullanımı, intihar ve evden kaçmalar açısından büyük risk altındadırlar (Polat, 2001). Aile içi şiddetin olmadığı, sağlıklı etkileşim ortamı ve huzurun olduğu ortamlarda yetişen çocukların okul başarısının da olumlu yönde etkileneceği öngörülmektedir. Bu

noktada eğitim paydaşları tarafından işbirliği yapılarak sorunun çözülmesi için gerekli adımların hızlı bir şekilde atılması, özellikle aileleri bilinçlendirme çalışmalarının yürütülmesi gerekmektedir. Diğer taraftan öğretmenler; hem kendilerinin hem de öğrencilerinin yerelde yaşanan bir takım sosyal/siyasal olaylardan etkilendiklerini de dile getirmektedirler. Savaş, çatışma, terör ve şiddet olayları sadece eğitim öğretim sürecini değil; toplumsal barışı ve toplumsal bütünleşmeyi olumsuz yönde etkilemektedir (Bilgin, 2014). Çatışmaların yaşandığı kaotik ortamların özellikle çocuklar üzerindeki fiziksel ve sosyal etkilerini açıkça görmek mümkündür. Bununla birlikte, savaş ve çatışmaların olumsuz etkilerine doğrudan maruz kalan ya da tanık olan çocukların yoğun korku ve çaresizlik okul başarısının da düşmesine, okula gitmeyi reddetmeye ve bunlara eşlik eden öğrenme ve davranım bozukluklarına ve psikolojik sıkıntılara yol açtığı bilinmektedir (Erden ve Gürdil, 2009). Dolayısıyla siyasal ve sosyal olaylara bağlı oluşan çatışma ortamı bireylerde bedensel ve psikolojik tahribata zemin hazırladığından eğitim - öğretim sürecinin sorunlu geçmesine de neden olmaktadır.

Öğrenci ile ilgili sorunlar teması bağlamında öğretmenler eğitim - öğretim sürecinde yaşadıkları sorun olarak vurguladıkları bir diğer sorun, ailelerin eğitim gören çocuklarına karşı ilgisiz olması ve duyarsız kalmaları sorunudur. Araştırmalar, öğrencilerin okul başarısı ile onların aile ve sosyal çevresinin nitelikleri arasında ilişki olduğunu göstermiştir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010). Ailenin ilgisiz olması nedeniyle çocuğun okuldaki eğitim başarısının düşük olması durumu eğitimin diğer paydaşlarıyla gerçekleştirilen farklı araştırmalarda da bulunmuştur (Demirtaş, Üstüner ve Özer, 2007; Fidan, 2008; Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010; Yıldız, 2011; Başar ve Doğan, 2015). Aile desteğinin öğrenci başarısına etkisinin olumlu yönde olduğu yapılan çalışmalarla vurgulanmaktadır. Öğrencilerin aileleri eğitimin önemli bir paydaşı olarak görülmekte ve okulda verilen eğitimin bütünleyicisi olarak kabul edilmektedir. Aileler ile öğretmenler arasında kurulacak olan işbirliği, çocukların daha bilinçli olmasına katkı sağlayacak ve öğrenci başarısına olumlu yönde etkileyeceği öngörülmektedir (Ocak ve Gündüz, 2011). Altun'un (2009) yaptığı araştırmada velilerin çocuklarla ilgisizliğinin nedenleri; evdeki huzursuzluklar, ailenin sosyo-ekonomik durumu, velinin öğrencinin derslerini farklı nedenlerden dolayı yardımcı olamaması, velinin eğitime önem vermemesi ve eğitimin gerekliliğine inanmaması, velinin çocuğunu takip etmemesi, ailenin eğitim düzeyinin düşük olması gibi nedenler olduğunu belirtmektedir. Çocukların ilk eğitimcilerinin anne babaları olduğu görüşünden hareketle, ailelerin çocuklarının eğitimini desteklemesi ve katkıda bulunmasını sağlamak üzere, sistematik ve kurumsal bir eğitim veren okul ile evdeki eğitimi paralelleştirip bütünleştiren bir yaklaşım sergilenmelidir (Şahin ve Ünver, 2005). Bu açıdan bu sorunun çözümünü için ebeveynlerin eğitim gören çocuklarıyla ilgilenmesi noktasında bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Son olarak yönetsel sorunlar teması bağlamında öğretmenlerin dile getirdikleri yönetici - öğretmen arasında yanlış iletişim biçimlerinden doğan sorunlar ve işbirliği sıkıntısı ile yönetmelik dışında informal şekilde gerçekleşen keyfi uygulamalar eğitim - öğretim sürecini etkileyen ciddi sorunlar olarak görülmektedir. Farklı araştırmacılar tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda da benzer bulgu ve sonuçlara rastlanmaktadır (Kuzey, 2002; Semerci ve Çelik, 2002; Çermik, 2003; Çoban, 2009). Altun ve Çakan (2008) eğitimin sadece öğretmenlerin değil, eğitimle ilgili tüm paydaşların sorumluluğu altında olması gerektiğini ve bu sorumluluk sahiplerinden olan okul yöneticilerinin de eğitimsel liderlik rollerini etkili olarak gerçekleştirerek işbirliğine dayalı vizyon çizmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Okul yöneticileri öğretmenlerin mesleki gelişiminde destek sağlama, öğretmenler için öğretimsel bir kaynak olma, öğrenme kültürüne dayalı bir okul kültürü ve iklimi oluşturarak okul toplumunda ortak bir anlayış geliştirmek gibi alanlara yönelik davranışlar sergilemelidirler (McEvan, 2003). Aksi halde okul yöneticilerinin adil davranmaması ve keyfi uygulamalarla öğretmenler arasında ayırım yapması durumunda, öğretmenlerin okul kültürüne ayak uydurmada sorun yaşadıkları ve mesleklerine karşı olumsuz tutum içerisinde oldukları araştırmalarda ortaya çıkmıştır (Demirtaş, Üstüner ve Özer, 2007; Gökçe, 2013; Başar ve Doğan, 2015).

Eğitim programlarını uygulayan, öğretimsel süreci yöneten, genel ve özel çerçevede eğitimel amaçlara ulaşmada en kritik rolü üstlenen öğretmenlerdir (Yan, 2009). Dolayısıyla öğretmenlerin bakış açısıyla eğitim – öğretim sürecinde yaşanan sorunların belirlenerek ortaya konulması, sorunlara çözümler sunabilmenin önemli bir aşaması olarak kabul edilmektedir. Bu amaçla gerçekleştirilen araştırmada sonuç olarak; eğitim sürecinde öğretmenlerin karşı karşıya olduğu çok sayıda sorunları bulunmakta, sorunların bir kısmının kökleşmiş, bir kısmının ise geçici ya da yerel nitelikte olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin yaşadıkları sorunlara bütüncül bir bakış açısı ile bakıldığında çözülemeyen bazı sorunların, zamanla bazı sorunları tetikleemektedir. Diğer bir ifade ile sorunlar birbirine bağlı olarak gelişmekte zamanla kronik hale gelmektedir. Örneğin, öğretmenlerin ve öğrencilerin okula ulaşım sağlamada yaşadıkları zorluklar, çıkan sosyal olaylar ve güvenlik sorunları; hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin okula aidiyet geliştirmesinin önünde engel teşkil etmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin öğrenmeye ilişkin motivasyonlarının düşmesine neden olmakta diğer taraftan da öğretmenler daha rahat görev yapacaklarını düşündükleri ve güvende hissedecekleri yerlere atamalarını istemektedirler. Bu sorunda yıl içerisinde öğretmen kadrosunun belirsizliği sorununu çıkarmakta ve eğitim öğretim sürecini olumsuz yönde etkileyen önemli bir durumu doğurmaktadır.

Eğitim sorunlarının sistemik bir yapı sergilediği ve birbirine bağlı olarak bu sorunların sorun yumağı haline dönüştüğu düşünöldüğünde; sorun çözüme makamındaki yetkililerin söz konusu okulda veya bölgede öncelikli olarak çözülmeyi bekleyen sorunlara odaklanması, sorunların çözümüne ilişkin ilgili eğitim paydaşlarıyla bilgi alışveriş yapması ve çözüme için yasal çerçevede yetkilerini sonuna kadar kullanması gerekmektedir. Çünkü eğitim öğretim faaliyetlerinin sekteye uğramadan sorunsuz bir şekilde gerçekleştirilmesi, var olan sorunların çözümlenerek giderilmesine bağlıdır. Bu sorunları ise sorun çözüme konumunda olan Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerinin çözüm için sergiledikleri gayret ve çabaya bağlı olduğu düşünölmektedir. Ayrıca sorunların çözümü için gerekli adımların atılma sürecinde bürokratik tıkanma yaşanması durumunda yetkililer; eğitim öğretim paydaşları arasında işbirliğini sağlayarak ve üst düzey yöneticilerinin de desteklerini alarak söz konusu sorunların üstesinden gelmek için kamuoyu oluşturmalıdırlar. Aksi halde var olan sorunların görmezden gelinmesi ve çözümsüz bırakılması birçok devlet kaynağının israfına ve sorunların derinleşip kökleşmesine neden olacaktır. Diğer taraftan araştırmacılar öğretmenlerce en çok vurgulanan ve acil çözüm bekleyen sorunların nasıl çözümlenmesi gerektiğine ilişkin öğretmenlerle ve idarecilerle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilebilir. Ayrıca eğitimel sorunların belirlenmesi noktasında ölçme aracı geliştirilerek nicel araştırmalar gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akbaşlı S. & Meydan A. (2009). *Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin okul-aile toplum ilişkileri sürecinde karşılaştığı güçlükler*. VIII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu. Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Altun, S. A. (2009). İlköğretim öğrencilerinin akademik başarısızlıklarına ilişkin veli, öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(2).567-586.
- Aydın, R. (2009). Türkiye’de öğretmen sorunları açısından milli eğitim şûralarının değerlendirilmesi (1980–2000). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 42(2), 199-237.
- Başar, M. & Doğan, Z. G. (2015). Göreve yeni başlayan öğretmenlerin yaşadığı sosyal kültürel mesleki sorunlar. *Route Educational and Social Science Journal*, 375-398
- Bilgin, R. (2014). Çatışma ve şiddet ortamında büyüyen çocuklar sorunu. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 135-151.
- Bilir A. (2008). Birleştirilmiş sınıflı köy ilköğretim okullarında öğretmen ve öğretim gerçeği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 41(2), 1-22.
- Cankur, S. (2014). *Çocukların ev içinde yaşadıkları şiddet araştırması*. İstanbul: Genç Hayat Yayınları.
- Celep, C. (2004). *Meslek olarak öğretmenlik*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Creswell, J.W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri* (2.Baskı). Bütün, M. And Demir, S. B.(Çev. Edt.) Ankara: Siyasal Bookstore
- Çelikten, M., şanal, M. & Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,19, 207-237.

- Çermik, A. (2003). *Sınıf öğretmenlerinin insan ilişkileri sorunları ve bu sorunların performans üzerindeki etkileri* (Denizli ili örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Çoban, A. (2009). *Köyde görev yapan sınıf öğretmenlerinin eğitim öğretim sürecinde karşılaştıkları sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Dağlı, A. & Han, B. (2017). Öğretmen görüşlerine göre Diyarbakır ili eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(12), 108-124.
- Darling-Hammond, L. (2000). Teacher quality and student achievement. *Education policy analysis archives*, 8, 1-44.
- Demirtaş, H., Üstüner, M., & Özer, N. (2007). Okul yönetiminde karşılaşılan sorunların öğrenci ve okul ile ilgili değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 51(51), 421-455.
- Doğan, İ. (2014). *Sosyoloji kavramlar ve sorunlar*, Ankara: Pegem Akademi.
- Eğitim-Bir-Sen. (2016). *Eğitime bakış 2016: İzleme ve değerlendirme raporu*. Ankara: Eğitimciler Birliği Sendikası.
- Erden, G. & Gürdil, G. (2009). Savaş yaşantılarının ardından çocuk ve ergenlerde gözlenen travma tepkileri ve psiko-sosyal yardım önerileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(24), 1-13.
- Erdoğan, Ç., & Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Educational Administration: Theory and Practice*, 16(3), 399-431.
- Fidan, N. K. (2008). İlköğretimde araç - gereç kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 1, (1), 48-61.
- Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa birliği sürecinde Türk eğitim sistemi: sorunlar ve çözüm önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 1, 66-80.
- Gökçe, A. T. (2013). Sınıf öğretmenlerinin adaylık dönemlerinde yaşadıkları mesleki sorunlar. *Dicle University Journal Of Ziya Gökalp Education Faculty*, 21, 137-156.
- Gündüz, M. (2000). Toplumsal tabakalaşma ölçütlü meslek olarak öğretmenliğin saygınlığı. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), Ankara
- Gürbüzürk, O. (1990). Eğitimde nitelik sorunu. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (23), 729- 744.
- Kardam, F & Yüksel, İ. (2010). Kadına yönelik aile içi şiddet algısı: niteliksel araştırma sonuçları. S.Üner & F.Kardam (Edt.) içinde, *Türkiye'de Kadın Yönelik Aile İçi Şiddet*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Kavak, Y., Aydın, A. & Akbaba-Altun, S. (2007). *Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri, 1982-2007*. Ankara: YÖK Yayınları.
- Kuzey, M. (2002). *Sınıf öğretmenlerinin bazı sorunları ve çözüm önerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Lök, N., Başoğlu, C., & Öncel, S. (2016). Effects of domestic violence on children and significance of psychosocial support. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar - Current Approaches in Psychiatry*, 8(2), 156-161.
- McEwan, P. J. (2003). Peer effects on student achievement: Evidence from Chile. *Economics of education review*, 22(2), 131-141.
- McMillan, J. H. ve Schumacher, S. (2010). *Research in education: evidence-based inquiry* (7th ed.). London: Pearson.
- MEB Bismil İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü (2017). *Okul / kurum bilgileri*. 6 Eylül 2017 tarihinde <http://www.meb.gov.tr/baglantilar/okullar/index.php?ILKODU=21&ILCEKODU=2> adresinden alınmıştır.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. Selahattin Turan (Çev. Edt.), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd.ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Ocak, G. & Gündüz, M. (2011). Öğretmenlik mesleğinin genel sorumluluk ve yeterlikleri. G. Ocak(Edt.) içinde, *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Palavan Ö. & Donuk, R. (2016) Kırsal kesimde görev yapan öğretmenlerin sorunları. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 109-128.
- Poggenpoel, M., & Myburgh, C. (2003). The researcher as research instrument in educational research: A Research instrument. *Education*, 124, 418-421.
- Özpınar, M. & Sarpkaya, R. (2010). Köyde görev yapan sınıf öğretmenlerinin sorunları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 17-29.
- Özoğlu, M. (2015). Mobility-related teacher turnover and the equal distribution of experienced teachers in Turkey. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 15(4), 891-909.

- Özyılmaz, Ö. (2013). *Türk milli eğitim sisteminin sorunları ve çözüm arayışları*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Patton, Q. M. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir (Çev. Edt). Ankara: Pegem Akademi.
- Polat, O. (2001). *Çocuk ve şiddet*. İstanbul: Der Yayınları.
- Sağlam M. & Sağlam A. (2005). Öğretmenlik mesleğinin maddi yönüne ilişkin genel bir değerlendirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 317-328.
- Salman, U. A. (2015, Eylül 29). *Atanan çok, kalan az*. Ağustos 29, 2017 tarihinde Al Jazeera Turk WebSitesi: <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/atanan-cok-kalan-az> adresinden alındı.
- Sarpkaya, P. (2007). Yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilere göre resmi liselerdeki öğrenci disiplin sorunlarının nedenleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22), 110-121.
- Sarpkaya, R. (2010). Eğitimin felsefi temelleri. C. Celep içinde, *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Semerci, N. & Çelik, V. (2002). İlköğretimde problemler ve çözüm yolları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 8(30), 205-218.
- Şahin, F. T. & Ünver, N. (2005). Okul öncesi eğitim programlarına aile katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 23-30.
- Şekerci, C. (2000). Türk eğitim sisteminin kırsal bölgedeki sorunları ve çözüm önerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 146, 63-66.
- Şimşek, H. (2010). Osmanlı dönemi eğitim sorunları: Yol güvenliği (trafik) ve okul servisçiliğine dair tarihsel bir inceleme. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3 (1), 135-147.
- Taşkaya, S. M., Turhan, M. & Yetkin, R. (2015). Kırsal kesimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin sorunları (Ağrı ili örneği), *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(18), 198-210.
- TEDMEM. (2014). *Öğretmen gözüyle öğretmenlik mesleği*. Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- Tösten, R., Han, B. & Ergül, H. F. (2016). Diyarbakır'daki kamu okullarının yönetim sorunları. *EKEV Akademi Dergisi*, 20(65), 433- 450.
- Yan, H. (2009). Teacher training in China and a practical model: e-training community (Etc). *Campus-Wide Information Systems*, 26(2), 114-121.
- Yazıcı, H. (2009). Öğretmenlik mesleği, motivasyon kaynakları ve temel tutumları: Kuramsal bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 33-46.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız N. (2011). *Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin çalıştıkları yerin kültürü ile etkileşiminin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yurdabakan, İ. & Tektaş, M. (2013). Taşımali ilköğretim öğrencilerinin taşımali eğitime ilişkin görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(3), 511-527.